

همزمان باششمین روز برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب تهران مراسم آغاز پویش ایران خوانی و رونمایی از فهرست بهترین کتاب های کودک و نوجوان پنج ساله اخیر درباره ایران، برگزار شد. پویش ایران خوانی می‌کوشد با معرفی آثار فرهنگی، تاریخی و ادبی ایران، زمینه شناختی ژرف‌تر و پیوندی ماندگارتر با هویت ایرانی را فراهم کند. در ابتدای این مراسم، داریوش مطلبی، دبیر پویش ایران خوانی

نشان خلیج فارس در نمایشگاه اهدا شد

گفت؛ این طرح امروز شروع می‌شود و امیدواریم با همت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به بهترین شکل ممکن در طول سال ادامه پیدا کند وسالیان سال پیگیری شود. همچنین در این مراسم، محسن جوادى، معاون امور فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی گفت: گام نخست در طرح ایران دوستی را با کتاب‌های حوزه کودک و نوجوان شروع کرده‌ایم و کتاب‌های برگزیده کودک و نوجوان با

موضوع ایران خریداری ودر کتابخانه‌ها توزیع خواهند شد، همچنین در پایان مراسم از میان ناشران به مدیران نشرهای شرفقم، نردبان و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، از میان نویسندگان به محمدناصر مودودی، علی گلشن و جمال‌الدین اکرمی و از میان تصویرگران به فرهاد جمشیدی، زهرا محمدنژاد و نسیم بهاری نشان خلیج فارس به همراه لوح سپاس و جایزه نقدی اهدا شد.

کتاب خوب مهم است، نه آمار!

رئیس هیأت‌مدیره انجمن فرهنگی –هنری زنان ناشر معتقد است نمایشگاه کتاب یک جشن بزرگ فرهنگی است که همه دوستداران کتاب مشتاق حضور در آن هستند

نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران به روزهای پایانی خود نزدیک می‌شود و اندک‌اندک شتاب حضور بازدیدکنندگان و برنامه‌های فرهنگی و هنری در حاشیه آن، بیشتر می‌شود. نمایشگاه علاوه بر فرصت عرضه تازه‌های کتاب و آشنایی مستقیم مخاطبان با فعالیت دست‌اندرکاران صنعت نشر، فرصتی برای تبادل نظر میان ناشران و مؤلفان برای ارتقای کیفی و کمی محصولات و نیز انتقال تجربه به

نسل‌های جدید ناشران و مؤلفان نیز هست. در برگزاری نمایشگاه، علاوه بر دستگاه‌های دولتی، تشک‌ل‌های حوزه نشر نیز مشارکت جدی

آرش ششایی
رئیس هیأت‌مدیره و هنر

و پرنری دارند.

مریم جدلی، رئیس هیأت‌مدیره انجمن فرهنگی–هنری زنان ناشر که یکی از تشک‌ل‌های فعال این صنعت است، در گفت‌وگو با «جام‌جم» درباره مشکلات این صنعت و ضرورت استفاده از فرصت برگزاری نمایشگاه برای تعامل فرهنگی دست‌اندرکاران نشر با مخاطبان می‌گوید.

[۱] شما خود یک چهره فعال در حوزه‌های مختلف اجتماعی بوده‌اید؛ دلیل این‌که به سمت نشر و فعالیت در حوزه فرهنگی آمدید، چیست؟

همان‌طور که گفتید من فعالیت‌های اجتماعی زیادی داشتم و از سن ۱۷ سالگی فعالیت‌های فرهنگی‌ام را آغاز کردم و این فعالیت‌ها در طول دوران تحصیل ادامه داشت. بعد از تحصیلات دانشگاهی با ۵ نفر از دوستان مان تصمیم گرفتیم یک مؤسسه فرهنگی تأسیس کنیم و به فعالیت بیشتر در این حوزه بپردازیم. هرکدام از ما یک ویژگی خاص داشت مثلاً یکی کار روابط عمومی می‌کرد، یکی کار پژوهشی می‌کرد، یکی در صداوسیما فعالیت می‌کرد... به همین دلیل احساس کردم خیلی خوب می‌توانیم در کنار یکدیگر فعالیت کنیم. خیلی خوب شروع کردیم اما در طول کار، به دوستان پیشنهاد‌های کاری دیگری شد و با وجود علاقه‌ای که داشتند، از مجموعه جدا شدند. فقط من و یکی دیگر از دوستان باقی ماندیم. آن زمان خیلی سخت می‌شد مجوز گرفت و من برای گرفتن مجوز آن مؤسسه چندمنظوره خیلی تلاش کرده بودم. فعالیت اول ما انتشار نشریه بود؛ نشریه «بیک پرستو» را منتشر می‌کردیم که اسمش را عوض کردیم و گذاشتیم «نغمه روستا» که برای مناطق محروم منتشر می‌کردیم. نشریه‌ای با گستره زیاد بود و افراد زیادی در آن دخیل بودند و با توجه به این‌که نشریه رنگی بود، هزینه زیادی می‌خواست و ما هم هیچ دریافتی از فروش نشریه نداشتیم اما روستائیان این نشریه را با علاقه می‌خواندند چون موضوعات متنوعی در آن بود. فعالیت ما در مناطق محرومی که انتخاب کرده بودیم در این حد بود که برای درمان و بررسی بهداشت مناطق، پزشک اعزام می‌کردیم. موضوع اصلی کارمان اعتیاد بود و در نشریه به این مسأله می‌پرداختیم که چرا افراد در مناطق محروم به دام اعتیاد می‌افتند. هدف ما این بود که با انجام کار فرهنگی از روستا جلوی اعتیاد در مناطق محروم را بگیریم. سال‌های زیادی این نشریه را منتشر می‌کردیم و در سال‌های آخر به موضوعات مختلف اعتقادی، بهداشتی، اجتماعی و... به جز مسائل سیاسی در نشریه می‌پرداختیم و سالی دوبار در مناطق محروم جشن برگزاری می‌کردیم و برای شان هدایا می‌بردیم. کارکردن در مناطق محروم خیلی لذت‌بخش بود. تا این‌که بخش نشر را فعال کردیم و اولین سالی که مجوز گرفتیم با ۴ کتاب دوزبانه داستان و یک کتاب برای مادران به همراه سی‌دی آن، در نمایشگاه کتاب شرکت کردیم و

غرفه ما با این ۵ کتاب بسیار شلوغ بود و فروش خوبی هم داشتیم. سال بعد دو کتاب در حوزه بزرگسال به نام‌های «حقوق زن در کشاکش سنت و تجدد» که نتیجه ۱۲ سال پژوهش استاد حکیم‌پور بود و «شریعتی در زندان» در سالن بزرگسال شرکت کردیم که فروش این دو کتاب هم در آن سال خیلی بالا بود و با وجود شمارگان بالا، آن کتاب‌ها را در نمایشگاه تمام کردیم. در سال‌های بعد به کتاب‌های بیشتری در نمایشگاه شرکت کردیم و بعد آن دوست عزیز و محترم من به دلیل ادامه تحصیلاتش در خارج از کشور از ما جدا شد و من ماندم و مؤسسه.

شود تا اشتیاق مردم به کتاب و حضور در نمایشگاه را تشدید کند. این نمایشگاه با فکر، روح و اندیشه و ارتقای سطح علمی جامعه مرتبط است و همه علاقه‌مندان به فرهنگ جامعه از کودک تا پیر، مششاقانه منتظر شروع برگزاری نمایشگاهند. علاوه بر این، نمایشگاه فرصتی در اختیار ناشران داخلی قرار می‌دهد که با ناشران خارجی هم تعامل داشته باشند و نویسندگان و آثار آنها را بیشتر بشناسند. همچنین با نزدیک شدن به زمان برگزاری نمایشگاه، انگیزه‌های ناشران برای چاپ آثار جدید بیشتری می‌شود تا بتوانند در طول روزهای برگزاری نمایشگاه، این آثار را به فروش برسانند. ناشران در طول سال ناچار به تعامل با توزیع‌کنندگان هستند؛

یعنی از زمان ارسال کتاب به شرکت‌های پخش تا زمان دریافت بهای کتاب، فاصله‌ای ۶ تا ۸ ماهه با درصد بالا طی می‌شود؛ اما در زمان نمایشگاه، ناشران می‌توانند به‌صورت مستقیم آثارشان را به مخاطبان و به‌صورت نقد بفروشند و زودتر به سرمایه خود برسند و همین امر باعث می‌شود بتوانند سرمایه لازم برای انتشار آثار تازه را داشته باشند و به کارشان سرعت بیشتری بدهند.

[۲] در زمان برگزاری نمایشگاه معمولاً این موضوع که نمایشگاه باید همچنان فروشگاه بزرگ کتاب باشد یا نه مطرح می‌شود؛ نظر شما

در این باره چیست؟

همان‌طور که گفتم برگزاری نمایشگاه به‌صورت حضوری و با مشارکت مخاطبان باعث می‌شود تحرک اقتصادی در امر نشر اتفاق بیفتد، ضمن این‌که حضور مردم باعث علاقه‌مندی بیشتر آنان به کتاب خواهد شد. شاید اگر نمایشگاه

تنها جایی برای ورتیرین کردن کتاب‌ها باشد، از این اشتیاق کاسته شود. نمایشگاه البته باعث تبادل تجربیات بین ناشران هم می‌شود. ضمن این‌که برگزاری نمایشگاه به‌صورت حضوری علاقه‌مندان کتاب را از سراسر کشور برای خرید کتاب‌های مورد نظر با تخفیف‌های ویژه نمایشگاه به تهران می‌کشاند؛ البته با راه‌اندازی نمایشگاه مجازی در سال‌های اخیر، مخاطبان امکان خرید کتاب از ناشران در سراسر کشور بدون صرف هزینه رفت و آمد را پیدا کرده‌اند اما می‌بینیم که باز هم این مسأله باعث نشده است که علاقه‌مندان از سراسر کشور به تهران نیایند چراکه قرا گرفتن در جو نمایشگاه، یک حس دیگر است. البته نظرهایی هم هست که بهتر است نمایشگاه کتاب ما هم مانند برخی نمایشگاه‌های بین‌المللی کتاب دنیا، تنها محلی برای عرضه تازه‌های کتاب و به‌نمایش گذاشتن صرف آنها باشد ولی نظر اکثر ناشران این نیست و معتقدند فروش باید در نمایشگاه باشد چراکه نه فقط ناشران بلکه مخاطبان هم دوست دارند از فرصت نمایشگاه برای خرید استفاده کنند و تبدیل شدن نمایشگاه به محلی برای نمایش، باعث افت شمار مخاطبان نمایشگاه خواهد شد.

البته هر دو حالت می‌تواند اتفاق بیفتد که هم ناشران امکان فروش کتاب را داشته باشند، هم امکان تبادل تجربه بیشتر برای آنان فراهم شود. بخشی بین‌المللی نمایشگاه فرصتی است تا این تبادل تجربه و آشنایی ناشران خارجی با تازه‌های نشر ایران بهتر اتفاق بیفتد. همچنین در نشست‌های تخصصی نمایشگاه، هم امکان تبادل نظر میان ناشران و مخاطبان وجود دارد و هم رونمایی از کتاب‌های جدید در این فرصت اتفاق می‌افتد. به هر حال باید در نظر داشت نمایشگاه کتاب تهران یک جشن فرهنگی بزرگ است که در ارتقای سطح

علمی و فرهنگی جامعه بسیار تأثیرگذار است و نباید از این کارکرد مهم نمایشگاه چشم‌پوشی کرد.

[۳] درباره فعالیت‌های انجمن فرهنگی–هنری زنان ناشر در طول سال‌های اخیر و دلایل شکل‌گیری آن توضیحی بفرمایید.

وقتی در برنامه‌های مرتبط با نشر حضور پیدا می‌کردیم، احساس کردیم نیاز است بانوان هم خودشان تشک‌لی داشته باشند. در اردیبهشت سال ۱۳۸۸ مجوز انجمن فرهنگی زنان ناشر را با حضور سه تن از اعضای هیأت مؤسس و هیأت‌مدیره، شامل من، خانم دکتر نوبری و خانم ظهوریان از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی گرفتیم. هدف مان از تأسیس انجمن، افزایش سطح دانش تخصصی بانوان و به‌روزرسانی داشته‌هایشان بود. همچنین می‌خواستیم بانوان را از قوانین نشر مطلع کنیم و هم‌افزایی تخصصی ویژه بانوان، به‌منظور ایجاد شرایط مناسب برای افراد متخصص و بانوان پیشکسوت در ارتباط گرفتن با افراد کم‌تجربه‌تر بود تا به این وسیله ضربه خطای آنها را کاهش دهیم. تا باعث ایجاد هزینه نشود و بانوان بتوانند در شروع کار از تجربیات بانوان باتجربه بهره‌مند شوند. همچنین حضور در نمایشگاه‌های داخلی جزو اهداف ما بود، به‌گونه‌ای که تا زمانی که نمایشگاه‌های استانی برگزار می‌شد، در بیشتر این نمایشگاه‌ها حضور داشتیم. همچنین برای حضور بانوان در نمایشگاه‌های بین‌المللی از جمله نمایشگاه فرانکفورت تلاش کردیم که البته سال اول مقداری سخت بود و سعی کردیم در نمایشگاه‌های سال بعد حضور داشته باشیم؛ البته این حضور با هزینه‌های شخصی خودشان بود و هزینه‌ها به هیچ‌وجه دولتی نبود. سال دوم، دو نفر و سال سوم سه نفر شرکت کردند و سال‌های بعد تعداد زیادتر شد و این مسأله در روند چاپ کتاب‌های شان و گرفتن ایده‌های جدید از کشورهای مختلف، خیلی تأثیرگذار بود. یکی از مسائلی که در تشک‌لی این انجمن خیلی مهم بود، ارائه نظر‌ها و ایده‌هایی بود که هنگام جمع‌شدن اعضا مطرح می‌شد و در مواردی این ایده‌ها تکرار می‌شد؛ مثلاً این بحث مطرح می‌شد که نشر که زن و مرد ندارد، و پاسخ ما این بود که چرا دارد، بالاخره بانوان راحت‌تر می‌توانند با هم ارتباط بگیرند و مسائل شان را مطرح کنند. سعی کرده‌ایم در حد توان مان دوره‌های آموزشی برای بانوان بگذاریم و حتی این کلاس‌ها مختص به نشر نبود چرا که بانوان ناشر برخلاف آقایان درگیر مسائل مربوط به خانواده هم هستند. اعضای خانواده خود من اگرچه هرکدام شغلی دارند اما شغل‌شان به نوعی در ارتباط با فعالیت نشر است و این تجربه خوبی بود که بتوانیم با هم ارتباط بگیریم و خانواده‌ها را هم فعال کنیم. الان ۵ یا ۶ نفر از بانوان را می‌شناسم که فرزندان‌شان هم در حوزه کاری خودشان درحال فعالیت هستند. انجمن چهارده دوره همایش با محوریت نشر و مشارکت بانوان در فعالیت‌های اجتماعی برگزار کرد. ارائه طرح‌های پیشنهادی با محوریت کتاب به دستگاه‌های دولتی و انجمن‌ها و نهادهای همکار، برگزاری نمایشگاه‌های کتاب با حضور کتاب‌های بانوان ناشر، تجلیل از بانوان تأثیرگذار و دستاوردهای آنها در رویدادهای فرهنگی بزرگ کشور، شناسایی زنان علاقه‌مند به فعالیت در حوزه‌های فرهنگی از جمله حوزه کتاب، تشویق دختران شاغل به تحصیلات در هنرستان‌های مرتبط با کتاب و علاقه‌مند کردن آنها به فعالیت در نشر و فعال‌کردن ظرفیت‌های زنان برای حضور در عرصه‌های ملی و بین‌المللی، از جمله فعالیت‌های

انجمن بوده است. حتی اعضای انجمن در مواردی که حوادث

غیرمترقبه مانند سیل و زلزله روی می‌داد، بسیار فعال بودند؛ به عنوان مثال در سیلی که در غرب کشور روی داد، دو انبار در خراسان و تهران از کمک‌های بانوان پر شد و ۷ کانکس و کانتینر خریدند و حتی از اقوام و دوستان شان که در خارج از کشور بودند، پول جمع کردند و به همراه جمعی از بانوان با مقدار زیادی البسه و پتو به منطقه رفتیم و در پخش هدایا خود بانوان مشارکت کردند. این کانکس‌ها و کانتینر‌ها را به این نیت خریدیم که بعد از دوران بازسازی منازل شان، به عنوان کتابخانه مورد استفاده قرار گیرند. تلاش مان را هم کردیم ولی این‌که تا چه حد عملی شده باشد را نمی‌دانیم. خانم‌های ناشر با فعالیت‌هایی که در مناطق محروم دارند، هروفق فراخوانی برای جمع‌آوری کتاب برای این مناطق داده می‌شود، حضور و مشارکت فعال دارند؛ برای مثال وقتی برای مناطق محروم سیستان و بلوچستان احساس نیاز به کتاب شد، تعداد بسیار زیادی کتاب از طریق بانوان جمع‌آوری شد و به دوستانی که می‌دانستیم اما نتدار هستند و کتاب‌ها را به دست مردم می‌رسانند، تحویل داده شد. **[۴] انتظار شما به عنوان مدیر یکی از تشک‌ل‌های فعال حوزه نشر از دست‌اندرکاران این حوزه به خصوص مسئولان دولتی چیست؟**

انتظاری که ما ناشران از دست‌اندرکاران داریم، باید گفت ما کمی‌گرا نی هستیم که باید مس را به طلا تبدیل کنیم، نه این‌که طلا را به مس تبدیل کنیم. این کاغذ ارزشمندی که با این قیمت بالا خریداری می‌شود و ما هر روز آن را به قیمت گران‌تری تهیه می‌کنیم، باید به کتاب‌هایی تبدیل شود که واقعا ارزشمند باشد. با توجه به تورم و قیمت بسیار زیاد مواد مصرفی برای تولید کتاب، باید تهمیدی اندیشیده شود که واقعا از حاصل این فعالیت، همه بهره‌مند شوند. ما ناشران نیاز به آرامش در کسب و کار خودمان داریم و نبود آرامش و نبود اطمینان باعث می‌شود که تولید خوبی نداشته باشیم. رقم انتشار کتاب مهم نیست؛ انتشار کتاب خوب در کشور مهم است. آمار و ارقام تعداد مجوز و کتاب اهمیت ندارد بلکه نتیجه آن اهمیت دارد. مسلماً ناشران خوب هم با توجه به کمبود امکانات، مجبور می‌شوند به کتاب‌های سودآور روی بیاورند.

[۵] به نظر شما یک نمایشگاه کتاب موفق باید دارای چه ویژگی‌هایی باشد و در این نمایشگاه با شکل و شمایل فعلی چه نقایصی می‌بینید؟

اگر بخواهم جمع‌بندی‌ای از ویژگی‌های یک نمایشگاه خوب و موفق بکنم، باید بگویم کتاب‌هایی با محتوای خوب در حوزه‌های مختلف ادبی، تخصصی، کودک و نوجوان و... به علاوه حضور ناشران فعال و معتبر و نویسندگان بزرگ و مترجمان شناخته‌شده در کنار برنامه‌های متنوع در نمایشگاه به همراه فعالیت‌های جانبی مانند سخنرانی‌ها، نشست‌ها، کارگاه‌ها، برنامه‌های رونمایی و جشن امضا و ایجاد فضایی مناسب برای بازدیدکننده‌ها و جذب و مشتاق کردن آنها به بازدید از نمایشگاه و خرید کتاب، می‌تواند شاخص‌هایی برای یک نمایشگاه موفق باشد. همچنین ایجاد ارتباط میان ناشران، نویسندگان و فعالان حوزه نشر به همراه تبلیغات و پوشش رسانه‌ای خوب برای بازدیدکنندگان هم خیلی مهم است. به‌نظرم می‌رسد امسال تبلیغات دیر شروع شده. بازاربایی‌های قوی برای جذب مخاطب، دعوت از مناطق مختلف کشور و هنرمندان و اهل قلم در این مناطق هم نباید از نظر دور بماند. در حقیقت نمایشگاه کتاب، پلی میان ناشران و مؤلفان است که بتوانند به خوبی با هم ارتباط بگیرند. ویژگی‌های ظاهری نمایشگاه از دکوراسیون تا طراحی هم اهمیت دارد. می‌توان در نمایشگاه از مجسمه‌های زیبا با مفهوم کتاب و کتابخوانی مثلاً مجسمه پدربزرگی که برای نواش کتاب می‌خواند، استفاده کرد. طراحی نمایشگاه تکراری شده است. می‌توان از نورپردازی برای زیبا جلوه دادن فضای نمایشگاه استفاده کرد و در کنار آن از استند‌ها و پل‌های تبلیغاتی زیبا بهره‌برد. منظم بودن فضاهای مورد استفاده برای فعالیت‌های تخصصی مانند سرای اهل قلم در کنار برگزاری نمایشگاه و برگزاری نمایشگاه‌های هنری مرتبط با حوزه فعالیت‌های فرهنگی برای جذابیت بیشتر مخاطبان به نمایشگاه قابل بررسی است. تهویه مناسب فضای نمایشگاه برای رفاه بازدیدکنندگان نیز موضوع مهمی است. ضمن این‌که مسأله سلامت مواد غذایی عرضه‌شده در نمایشگاه بسیار ضروری است که هر سال تذکر می‌دهیم اما جدی گرفته نمی‌شود. چون خانواده‌ها و بچه‌ها در محیط نمایشگاه تردد می‌کنند، مناسب بودن غذاهای ارائه‌شده باید به‌شدت مورد توجه باشد. هر بار که من در جلسه شورای سیاستگذاری نمایشگاه با هیأت امنای خانه کتاب بوده‌ام، موضوعی را که چندین بار مطرح کرده‌ام این بوده که این نمایشگاه نیاز به یک دبیرخانه دائمی دارد که از فردای تمام‌شدن نمایشگاه، فعالیت خود را تا شروع نمایشگاه بعدی دنبال کند. ما در دقیقه ۹۰ نمی‌توانیم نمایشگاهی را به شکل احسن برگزار کنیم. هر سال نمایشگاه به شکل خوبی برگزار شده و امسال هم به‌نظرم می‌رسد شکر خدا از نظم خوبی برخوردار است و اطلاع‌رسانی خوبی انجام می‌شود و امیدوارم نمایشگاه بسیار خوبی را پیش‌رو داشته باشیم ولی با این حال به آن دبیرخانه نیاز هست تا هر چیزی را که در نمایشگاه اتفاق می‌افتد، ثبت و ضبط کند تا برای سال‌های بعد نقاط قوت و ضعف نمایشگاه بررسی شود.